

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ НАУКИ ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Денисенко Є. М.,
курсант 1 курсу
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

Науковий керівник –
кандидат філософських наук, доцент
Стояцька Г.М.

МЕТАФОРА «СИСТЕМИ» У ФІЛОСОФСЬКО-АЛЕГОРИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ ФРАНЦА КАФКИ

Серед безлічі знакових літературних та філософських подій останніх двох століть, що вплинули, а, інколи, і змінили конфігурацію західноєвропейської культури, особливе місце належить творчості австрійського письменника-метафориста Франца Кафки. Значення його ідей не лише продемонструвало свій пророчий характер на тлі масштабних суспільних трансформацій сучасності, але й сформувало особливий культурологічний термін «кафкіанство» під яким на сьогодні об'єднано низку екзистенційно-абсурдистських поглядів на віктимний статус суб'єкта, затиснутого у безжальні лещата державного механізму. Показово, що картина соціальної безвиході сформувалась у прозі Ф.Кафки саме як частині німецького культурного та цивілізаційного проекту, що з часів Г. Гегеля позначений відвертим проетатизмом. Сам феномен «безвиході» тут вступає у протиріччя з характерним для німецької культурної і філософської традиції поняттям «трансценденції» як намагання подолати межі, обмеженість існування, розірвати коло буденності, зламати стереотипи фаталізму.

Очевидно, що саме поняття трансценденції передбачає можливість «переходу», феномен якого спорадично виникає у німецькій науці ось вже понад сто років і аналіз якого, зокрема, Мартіном Гайдеггером заснований на роботах Фрідріха Ніцше. Йдеться про рефлексії Гайдеггера над ніцшеанським концептом «надлюдини» як людським типом, що перевершує формат загальноприйнятих у суспільстві як стандартів спілкування, так і правових норм. Відомо, що окрім суто етичного і наукового резонансу, дана ідея «надлюдини» носила і значний суспільний контрверсійний вплив аж до звинувачень автора у пропаганді шовіністичних ідей. Тобто в цілому ідеї, які на перший погляд мають суто етичну та філософську проблематику насправді цілком дотичні до формування злочинної свідомості та її світоглядної

локалізації у системі цінностей як всього соціуму, так і окремих суб'єктів правовідносин.

Представники різних епох надавали трансцендентності різні імена, але під різними масками вона являє собою устремління за горизонт, за кордони, бажання і одночасно страх переступити межу буття людини. У цьому сенсі трансценденція преступна, а людина, що її шукає – злочинець (преступник). Вона є виходом за особисті межі або за межі буття і, у певному сенсі, є злочином (преступлением), проти масової свідомості, проти одноманітності тощо.

Очевидно, що саме поняття трансценденції передбачає можливість «переходу», феномен якого спорадично виникає у німецькій науці ось вже понад сто років і аналіз якого Мартіном Гайдеггером заснований на роботах Фрідріха Ніцше. Зокрема, йдеться про рефлексії Гайдеггера над ніцшеанським концептом «надлюдини» як людським типом, що перевершує формат загальноприйнятих у суспільстві як стандартів спілкування, так і правових норм. Відомо, що окрім суто етичного і наукового резонансу, дана ідея «надлюдини» носила і значний суспільний контroversійний вплив аж до звинувачень автора у пропаганді шовіністичних ідей. Тобто в цілому ідеї, які на перший погляд мають суто етичну та філософську проблематику насправді цілком дотичні до формування злочинної свідомості та її світоглядної локалізації у системі цінностей як всього соціуму, так і окремих суб'єктів правовідносин.

Що ж стосується, власне, ідей Ф. Кафки, то парадоксальність австрійського мислителя у роботі з поняттям «трансцендентності» полягає в тому, що він демонструє протилежний досвід соціального існування суб'єкта, і досвід цей постає метафорично химерним – тут «цілком добропорядна та законослухняна людина раптом несподівано для себе стає підсудним... Ступінь домінування системи над суб'єктом є такою, що все що відбувається здається зануреним у певний метафізичний туман, в якому втрачені причинні зв'язки, зникли будь-які закономірності. Залишилось лише одне відчуття незбагненності того, що відбувається» [1].

У певному сенсі Ф. Кафка виступає своєю метафоричною прозою провісником екзистенційно-абсурдистської моделі світосприйняття ХХ століття і особливого звучання його ідеї набувають саме під час аналізу феномену формування особистості злочинця. Кафка підкреслює самим описом існування «системи», що від неї не має спасіння жоден суб'єкт, що правомірність поведінки не є запорукою безпеки, а сама переконаність людини у власній невинності – лише ілюзія.

Істинний сенс цієї фантазмагоричної системи полягає в тому, аби створити атмосферу страху, яка, в свою чергу, є живильним середовищем для

функціонування механізму неправа (тут знову алюзія до філософської системи Г. Гегеля [2]). Та тотальна система, яка панує над всім у «Процесі» Ф. Кафки, є не лише страшним провісником жахливих тоталітарних режимів ХХ століття, вона демонструє свій паралізуючий вплив на особистість, вкоріняється у свідомості, розкриває добровільне прагнення до несвободи, пошук «кайданів». Кафка, як і Ф. Достоєвський показує ниць людської натури, що прагне пастиря, а не свободи – до свободи вона просто не здатна. «Сила неправа, якою пронизано феномен «системи» не визнає за людиною справ і свобод, прагне подавити її розум, поневолити розум, перетворити на слухняну маріонетку, що готова зіграти будь-яку роль – підслідного, підсудного, засудженого або жертви, що покійно очікує виконання вироку» [1].

Варто відзначити, що разом із творчістю Ф. Кафки у світовій літературі закінчилась епоха «трансгресивної» особистості. Вона зникла у вирі страшного суспільного досвіду, який приніс в історичну дійсність химерне явище держави-ката, давнішнього прокляття індивідуальності, повернення до «до осьового» стану існування.

1. Бачинин, В.А. Философия права и преступления / В. А. Бачинин. – Х. : Фолио, 1999. – 607 с.
2. Гегель, Г.В.Ф. Философия права. [Текст]/ Г.В.Ф. Гегель. — М : Мысль, 1990. — 526 с.
3. Кафка, Ф. Процесс. Замок: Романы, Рассказы / Франц кафка. – М. Эксмо, 2006. – 720 с.

Журко Д. О.,
курсант 1 курса
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

Науковий керівник –
кандидат філософських наук, доцент
Стояцька Г.М.

АНТРОПОЛОГІЯ ТА АКСІОЛОГІЯ ПРАВА: ПИТАННЯ СЕМІОЗИСУ

Основне завдання даного дослідження полягає у діалектичній інтерпретації семіотичного потенціалу аксіології та антропології права як фундаментальних складових філософії права та вивчення породження цих значень у правовій науці загалом.

Аксіологія права вивчає ціннісний аспект права, тобто його цінності, право як цінність, а також ціннісний аспект юридичних наук й освіти.